

VIDA Gábor

Tengerleves

Azon a napon Öreg Zanót egy fényképet talált, amelyen kissé homályosan és barna szépiában álldogált a Fekete-tenger partján, a Marcus Aureliusról elnevezett utcában. Ő volt akkor és ott a világ legsoványabb óvodása, bár nem volt ez feltűnő. Akkoriban minden óvodás sovány volt, mert a hízlaló ételeket és táplálékkiegészítőket azon a vidéken még nem forgalmazták, és a ravasz óvodások tudták, hogy az éhenhalás már nem fenyeget senkit. Valamire való óvodás egyszerűen enni nem akart, ahogy ma sem. Azon a képen nem gondolt semmire, utólag sem emlékezett, hogy látta volna az alkalmi fotográfust, pedig Zanót kiemelt helyen szerepelt, az óvónéni kezét fogja, vagy az fogja az övét inkább. Huszonöt óvodás áll kettős sorban, hófehér bugyiban és majóban, ki-ki a testvére kezét szorongatja, kissé tanácsalanok és ijedtek. Neki nem volt testvére, az összes barátjának viszont igen, ő a huszonötödik a csoportban, a legmagasabb. Ha alaposan megnézi a képet, egész jól látszik, hogy Ramóna óvónéni melltartója valamilyen kortárs fehérnemű egyik darabja. Lehetett a valóságban világoskék vagy krémszínű, a pántokon futó granulátum csipkére utal, akármilyen raszteres a papír, és az a törülköző, ami lábszártól a melltartóig szorosan öleli, mindent elmond arról, hogy tulajdonképpen negligésben vagyunk. A fotós nem. A törülköző vékony len- vagy kendervászon, lehet egy vörös csíkja is keresztben, de az nem látszik, nyilván hátul van, mint a monogram. Ramóna mosolyog, kissé hosszú az orra, a bőre nagyon barna, haja csapzott, mintha éppen most bújt volna ki a zuhany alól vagy a tengerből. Zanót kezét fogja, a másikban egy retikül fényes bőrből, benne az egész világ, de sosem fogjuk megtudni, hogy milyen is az voltaképpen.

Állt a képpel, kissé az ablak felé fordította, mintha még mindig hinne abban, hogy ha jó szögből nézi, azt is megláthatja, ami nem látszik. Ramóna szép, gondolta, bár csak ez a kép maradt róla, meg az a másik, amelyen a sok gyermek összefogóva áll térdig sem a hullámokban, de visítva, sivalkodva. A lánc egyik végén Ramóna, elkésirítően rossz vágású bugyiban, mint aki most kelt ki egy fűtetlen kollégiumi ágyból, amikor még fel se merült a nőkben, hogy valaki láthatja a bugyijukat. A gyereklánc végén a másik óvónő, kövér és fülíg vigyor, mindjárt elolvad a visításban, el fogja nyelni a szája az egész tengerpartot. Az ő fürdőruhájáról Zanótnak semmilyen észrevétele nincs. Arra emlékszik csupán, hogy elverte egy délután az egész csoportot egy seprűből kihúzott vesszővel. Kék hurkák nőttek a gyerekek combjára, nagy viháncolás volt, de mintha egy cseppet sem fájt volna, pedig szokott az ilyen. Az sem fájt, amikor elvágódott a parton, és a rengeteg apró kagyló törmeléke felsértette a térdét. Ömlött a vér, de lemosták tengervízzel, és nem fájt, mert a napégette hólyagok sem fájtak, csak viszkettek. Egy elképesztően nagy szilvamagra emlékezett még, ami a levesből került elő, nem tudta lenyelni, se megtörni, hát eltette, és minden nap eltette a szilvamagokat, otthon csak nézték, hogy jó, ti szilvát ettetek? Nem, nem ettünk szilvát, mondta Zanót, csak levest. Milyen levest, kérdezte a mamája, de Zanót nem tudta. Tengerlevest, gondolta később, egyszer.

Akkor most elmegyek és megnézem a tengert magamnak, mondta Zanót egy sötét, komor, ellenséges hajnalon, amikor már olyan sokszor mondta volt ezt, hogy senki sem hitte igazán. Bukarestben volt éppen, a tenger már közel van, úgy gondolta. Csak félig ismerte a várost, vagy félig sem. Az utcaseprő is rossz irányba küldte az állomásra, de magabiztosan, ahogy azt szokták: két sarok után balra, utána egy sarok jobbra, és még kérdezze meg az úr. Ezért kell hamarabb elindulni, gondolta, és nagy ívben kanyarodott vissza a pályaudvar felé, mielőtt valóban eltévedt volna. Tőle is megkérdezte egy hölgy, merre kell menni, hát arra, mutatta önelégülten, mint egy őslakos. Kérdezte, segítsen-e cipelni a koffert, a nő bólintott. Zanót megemelte, bár tudta, női poggyászhoz nem szabad nyúlni, mert a legkarcsúbb repülőbőrönd is olyan nehéz lehet, hogy attól kemény férfiak is megfogadják, a következő életükben súlyozni fognak. Az állomás közel volt, szinte még mindenki aludt, a vonat késett, Zanót letette a bőröndöt és bosszankodva észlelte, hogy kerekei vannak. A hölgy nem szólt, az orrát törölgette, a papírzsebkendővel megcélozta a szemetest, nem talált. A vonat előbb öt, majd tíz percet, azután harmincat késett, nem volt ebben semmi különös, a nemzet vasúttársaságát a késés tartja össze. Le fogják ezek késni a jövő évszázadot is, gondolta, de azért egy kicsit nyugtalanította, hogy milyen kevés ember lézeng a hatalmas pályaudvaron, régebb ez nem így volt, talán hétvége van. Felébredtette a kávéautomatát, a három kávé egy pohárba töltötte és odafordult a hölgyhöz: kéri? A nő belekortyolt a pohárba, a kávé forró volt, megégette az ajkát, azután csak szagolgatta bizalmatlanul, mint egy cica. Zanót elnézett a csarnok árnyékos sarkába, volt ott régebb valamikor egy kocsmá. Hozok egy konyakot, mondta csendesén, letette a hátizsákját a bőrönd mellé, aztán elindult. A vonat megvár, gondolta, talán a nő is. Vonat, nő, kávé, egy pohár Jack Daniel's, és a tenger, amelynek senki nincs most a partján. Virrad közben a zakatolásban a síkság.

Mit fog csinálni a tengerparton, kérdezte a nő, miután elnyalagatták a whiskeyt meg a kávé, némileg ügyelve, hogy a műanyag poharakat más-más helyen érintsék az ajkukkal. Zanót pedig kibontotta bicskával az ablakot, hogy rágyújthassanak, vadidegen nővel a mosdóban mégsem illik. Semmit, mondta, megnézem, és arra gondolok, hogy szerelmes voltam egyszer. És maga, kérdezte, miután kipöccintette a csikket, és felcsapta az ablakot, de nem zárta vissza, mert arra gondolt, sok cigarettát fognak még szívni, legalábbis jó volna. Én ott lakom, mondta a nő, és valami nagy szomorúság ömlött végig az arcán, azután megrázta fejét, és mintha egy pókhálót simított volna el, majd még egyszer. Ne kérdezze, milyen ott lakni, mert én nem szeretem, azt se szeretem elmondani, hogy miért. Minden szép és kedves nő lelke mélyén lennie kell valami nagy bánatnak és keserűségnek, kérdezte magában Zanót, de nem merete kimondani. A nő mintha csak duzzogna, leült a sarokba, és egy színes magazint kezdett lapozni, félredobta, elővette egy cigarettát, visszatette a dobozba, majd megint elővette, rágyújtott, le akarta húzni az ablakot, de az megszorult. Mire Zanót készségesen, bár

kissé lassan felállt, a nő eltörte a cigarettát: a rohadt életbe, már cigarettázni sem szabad!

A vonat konokul száguldott a síkságon, mintha csak a nemzet vasúttársaságáról alkotott összes negatív véleményt próbálta volna cáfolni, de a mélyen ülő felhők, a lusta dolmányos varjak, a tarló-bogáncs-akác egyhangú képe a mindenkori időtlenséget árasztotta magából, ahogy egy csacs felnéz a juhnyáj mellől, hogy miféle zaj van már megint, hova sietnek ezek állandóan? A következő cigarettá után a kalauz jött, érezte jól még a szagot, de nem szólt semmit, a folyosón is térdmagasságban állt a füst, borzasztóak ezek a hermetikusan záródó ajtók, sóhajtott. A nő később kiment a folyosóra telefonálni. Igen, vonaton vagyok, de késik, le fogom késni a csatlakozást, nem tudom, melyiket érem el, a következővel megyek, egész éjjel úton voltam, nem tudom, nem, beszélni sem tudok, nemhogy gondolkodni... Azután ledobta magát a sarokba, dacosan körülnézett, hogy látja-e valaki, majd elnyomott félhangosan egy káromkodást. Zanót elmosolyodott, mert ezt a kifakadást egyetlen más nyelvre sem lehet lefordítani, törökül van, de a törökök nem mondják, a románok meg nem tudják, mit jelent ez törökül, és a nők csak ritkán használják. Maga is ilyen hülye, kérdezte ellenségesen a nő, mert látta, hogy Zanót mosolyog. Nem, de volt egy ilyen feleségem. Mint én, emelte fel a nő a hangját, és várható volt, hogy felháborodását további fordulatokkal toldja meg. Nem, mint a maga férje. Hallgatózott, kérdezte a nő. Maga kiabált, mondta Zanót. Ha nem hagy békén, átmegek egy másik fülkébe! Ha átmegek a másik fülkébe, nem hagyom békén. És itt megint az a káromkodás következett, ami törökül van, de a törökök nem mondják.

A sirályok hangja már a vonaton megtalálta, megörvendett nekik, amikor leszállt, de nem látta őket. Nem jelent ez semmit, gondolta, sirályok már mindenütt vannak, a madarak is úgy elvannak szemtelenedve, mint az emberek. Nem szeretném, ha segítene, mondta a nő, nem is mondta, inkább sziszegte, aztán mégis hagyta, hogy Zanót elcipelje a bőröndöt az állomás előtti térre, ahol a bódé tetején lusta varjak ültek, és mintha csak a söröskrigliket figyelnék, hátha valamelyik gazdátlanul marad. Reggel kilenckor két vodka meg két sör, hej, halászok, halászok, gondolta Zanót. Letette a bőröndöt, és belépett a bódé nyitott ajtaján. Velem mi lesz, kérdezte a nő. Maga csak két óra múlva fog megérkezni, mert lekéste a csatlakozást, iszik egy kávé meg egy Jack Daniel's-t. Nem akart vitatkozni a nővel, mert úgy érezte, hogy túl jól megy ez a felvett modor, ez a temperamentum, ami talán egyiküknek sem a sajátja. Néhány fotót akartam, gondolta magában Zanót, néhány fotót a partról, amikor nincsen ott senki, nem is jut eszébe senkinek ezért ötszáz kilométert vonatozni, meg el se hiszi senki, hogy csak úgy. Legyen hát ez inkább valami titkos küldetés, végül is egy kormányzati épületből lépett ki hajnalban, a kutya sem figyeli meg. Bár a fene tudja. Hogy is mondják ezt románul vagy törökül?

Néhány fotót szeretnék, mondta Zanót, amikor felgyűrődtek a buszra, és szólt a nőnek, hogy talán jegyet kellene venni, de az legyintett, ugyan már, három megálló. Csak a negyediknél

szálltak le, mert egy kéregető koldus elállta mankóival az ajtót, Zanót hangosan méltatlankodott, és ebből mindenki hallotta, hogy külföldi, idegen a kiejtése. Ott van a tenger, mutatott a nő az utca végébe, és pár lépés után látszott, hogy tényleg, egy korlát meg egy ecetfa állt ott, nem lehetett a meredek parton lemenni, bozót volt és szemét. Elővette a fényképezőgépet és tanácsalanul nézte a szürke semmit, amiről egy pillanat múlva megállapította, hogy ez bizony fekete, ilyen feketének ő még tengert sosem látott. Semmi fotózni való, olyan volt, mint az éjszaka vagy a köd, egy pillanat múlva nyomtalanul elnyelheti az embert, nincs kép, nincs fény, nincs forma. A sirályok vijjognak, idő még talán van, és az a monoton zúgás, ami betölti a lelket. Riadtan fordult hátra, a nő egy világos házfalnak támaszkodva nézte, a bőrönd a lábánál, mint egy kutya, farmernadrág, bőrdzseki, fázik és álmos, az arca hamvasbarna, orra hosszú és hegyes, csapzott a haja, enyhén dől hátra, lapockájával támasztja a falat, hideg van, ki fog mindjárt egyenesedni. És akkor egymás után többször is megnyomta az exponáló gombot, majd úgy tett, mintha mi sem történt volna, gépét a kezében lógatva indult visszafelé a Marcus Aureliusról elnevezett utcába.

Le a lépcsőn a vizes homokba. Az ég és a lélegző tenger, ezek nem hangok, ez valami más. A homok egy kicsit süpped, a bőrönd egyre nehezebb, Zanót átteszi egyik kezéből a másikba, majd a nő megfogja, és letéti vele. Ujját az ajkához emeli, mutatja, hogy ne szólaljon meg, a bőrönd maradjon itt, egye meg a fene, előre kell menni, egészen a háborgásig, szavakra már itt nem lesz ezután szükség, fölösleges minden beszéd, se magyar, se török, se román. Még amikor a bőröndöt letették, akkor maradhatott a két kisujjuk összeakadva, és a nő a süppedő homokban húzta magával, egyre nagyobbakat lépett, szinte futva érték el a frissen partra mosott kagylódűnét, amelyet lefröcskölt a sós hab, a tajték, a nagy tenger morotvája... Arra menjünk, intett a fejével a nő, és mint aki nem is a homokban, nem is a recsegő fövényen jár, hanem egy centivel az egész fölött. Úgy hajol néha le kagylóért, üvegszilánkért, kavicsért, amit hosszan nézeget, mielőtt eldobná, mintha szakértené, éppen azt az egyet a millió közül, azután újat vesz fel, és megint. Könyékig nyúl a vízbe, hideg, sós, ha pedig Zanót nem fogná meg a dzseki ujját, belerohanna a háborgó hullámokba, és tudja, érzi pontosan, hogy nem is jönne vissza. Megmossa majd az arcát, megmossa még egyszer, azután már nem törődik vele, hogy patakzanak a könnyei, nem láthaja senki, a tengernek pedig mindegy.

Engem ne fényképezz, mondta egyszer, nem tiltakozóan, csak úgy mellékesen. Zanót bólintott, hogy persze, megérti, mindjárt jön az a fránya vonat, amit nem lehet már lekésni. Menjünk ki a vihargátra, intett, mert beszélni továbbra sem volt értelme, elmondott mindent a tenger. Akkor már nagyon erősen szorították egymás derekát, a nő haja vizes volt, Zanót szakálla vizes volt, a móló betonkövein egymás után törtek meg a hullámok, sós, hideg permet áztatott mindent, könnyek szöktek a szemükbe, ha a szélbe néztek. Levetkőztek, kérdezte a nő, vagyis üvöltötte, és Zanót intett, hogy ne, hideg van, nem, nincs hideg,

mondta, és aztán sokáig álltak mozdulatlanul, a tenger pedig járt, és forgott a föld alattuk.

Tizenhat nem fogadott hívás, mondta csüggedten a nő valahol a világ végén, és kikapcsolta a telefont. Egy lepukkant kocsmá udvarán ültek, a nádfonadékon befújta a szél, a halászok csapzottan és vizesen evickéltek partra. Nem fogtak szinte semmit, mogorvák voltak és ellenségesek, mint akiket már leírt ez a világ, nem törődik velük senki, ahogy ők se másokkal. Megnézték fél szemmel a férfit és a nőt, bolondok ezek is, vodka meg sör, még egyszer, Isten és a tenger. Késő van, mennem kell, mondta Zanót, amikor már az utolsó vonat is elment Bukarest felé, a szél erősödött, és be kellett húzódnuk a kocsmába, mert nagyon hideg lett, a hullámok lassan elérték az udvart. Olyan érzése volt, hogy rövidesen elmosás az egész kócerájt, de a halászok intettek a fejükkel, hogy semmi vész, még egy vodka, még egy sör, bolondok ezek és már nem is egész fiatalok.

Hajnalodott, amire a szétázott parton visszaplattak a bőrönd hűlt helyére. Nem lehetett pontosan tudni, hogy a tenger mosta el, vagy csak elvitte valaki, bár leginkább azon csodálkoztak volna, ha még ott van. Volt benne egy szendvics, egy flakon narancslé, egy törülköző, váltás fehérnemű, sorolta a nő. És a férjed, kérdezte Zanót, azután megnyalta kiszáradt ajkát, és érezte, hogy ez bevérzett, a fene egye meg. Neked is volt egy ilyen feleséged, mondta a nő kacagva. Nem tudom a nevedet, mondta Zanót. Mert nem kérdezted, válaszolta szomorúan a nő.

Ramóna. Egy csordányi óvodást bíztak rád az ország másik végében, lehoztad őket a partra, itt, ezen a lépcsőn, ami akkor még cövekekkel és deszkákkal volt megerősítve, de lehetett járni rajta. Egy kis terület volt elkerítve nekik, négy pálca és egy vörös madzag, ott aszalódtak minden nap két hétig, egyszer voltak csak a vízben, a megérkezés délutánján. Később találkozott egy fotóssal, aki lefényképezett, és elhívott csónakázni. Nagy dolog volt még akkor a fényképezés, meg olyan volt a fotós. Minden nap elvitt, míg aztán egyszer nem jöttél vissza, és azóta sem hallott rólad senki. Torkig voltál már akkor az óvodával meg mindennel. A hájas és undok kolléganőd bosszúból és tehetetlenségében elnászpárgolta a gyerekeket. Így szokott ez lenni mifelénk.

Hányban volt ez, kérdezte Ramóna. 1974-ben, válaszolta Zanót. Igen, akkor születtem, mondta a nő fásultan, de ha már ilyen jól ismersz, talán nem is kellene elmenned, gyere, főzők neked egy levest. És a férjed, kérdezte Zanót. A férjem Bukarestben van, de neked is volt egy ilyen feleséged.

